

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
NOEL CUSCHIERI**

Seduta tas-27 ta' Mejju, 2005

Citazzjoni Numru. 2084/1996/1

Kawza fil-lista: 36

**Id-Direttur Generali ta' l-Avvjazzjoni Civili
Vs**

**John Baldacchino u Emanuel Baldacchino, u b'
digriet tat-30 ta' Gunju 2003 gew nominati kuraturi
deputati l-Avukat Dr.Mark Busuttil u l-Prokuratur
Legali Louisa Tufigno biex jirraprezentaw lill-istess
Emanuel Baldacchino li emigra fil-mori tal-proceduri**

Il-Qorti,

Rat l-att tac-citazzjoni li permezz tieghu l-attur ippremetta u talab hekk:

Premess li fis-27 ta' Gunju 1995 il-konvenuti John Baldacchino u Emanuel Baldacchino kienu qed jaghmlu xoghol ta' skavar u thaffir gewwa ghalqa f'Tal-Handaq

Kopja Informali ta' Sentenza

limiti ta' Hal-Qormi meta b'negligenza, nuqqas ta' prudenza u diligenza u b'nuqqas ta' hsieb ta' *bonus paterfamilias* ghamlu hsara f'*cables* ta' l-elettriku sotterrati proprjeta' ta' l-attur.

Premess li l-konvenuti bl-agir taghhom kkawzaw hsarat ingenti fil-funzjonament ta' l-Ajruport Internazzjonali ta' Malta billi l-*cables* maqtugha mill-konvenuti kienu jissupplixxu l-elettriku lill-istess ajruport u lill-istand-by generator oltre l-periklu mahluq min-nuqqas tal-provvista ta' l-elettriku gewwa l-ajruport.

Premess illi per konsegwenza ta' dan ukoll l-attur soffra danni sostanzjali fl-ammont ta' cirka erba' mija disgha u disghin lira Maltija u tmienja u tletin centezmu (Lm499.38) konsistenti fi Lm80 materjal biex jissewwew l-*cables*; Lm381.95 ghax-xoghol tat-tiswijiet flimkien ma' Lm37.43 bhala servizz ta' supervizjoni minn membri tal-Korp tal-Pulizija.

Premess illi l-konvenuti lanqas biss kellhom permess mill-Awtorita' ta' l-Ippjanar (Dokument "A") jew tad-Dipartiment ta' l-Avjazzjoni Civili biex jeseqwixxu x-xogholijiet ta' thaffir li ghamlu; cio nonostante huma haffru illegalment u b'mod abusiv f'post fejn kienu konsapevoli li kien ghaddej *cabl*e tal-*high tension* proprjeta' ta' l-attur u li l-agir taghhom kien ser jikkawza l-hsarat, kif fil-fatt gara.

Premess illi din il-hsara saret tort unikament tal-konvenuti u ghalkemm huma gew debitament interpellati kemm b'diversi ittri bonarji u anki ittri interpellatorji biex jaghmlu tajjeb ghad-danni minnhom kagunati fil-proprjeta' ta' l-attur, dawn baqghu inadempjenti.

Jghidu ghalhekk il-konvenuti ghaliex din il-Qorti m'ghandhiex:-

1. tiddikjarahom, jew min minnhom, responsabbli ghal-hsarat msemmija u tad-danni kollha sofferti mill-attur kagun ta' l-istess thaffir illegali u abusiv;

Kopja Informali ta' Sentenza

2. tillikwida d-danni kollha sofferti mill-attur b'rizultat ta' dan l-incident fl-ammont ta' erba' mija disgha u disghin lira Maltija u tmienja u tletin centezmu (Lm499.38) jew somma ohra verjuri okkorendo b'opra ta' perit nominandi;

3. tikkundanna lill-istess konvenuti, jew min minnhom, ihallsu lill-attur dik is-somma li tigi hekk likwidata.

Bl-ispejjes, inkluz dawk taz-zewg ittri ufficjali tas-26 ta' Jannar 1996, inkluzi wkoll l-imghaxijiet legali mill-istess data kontra l-konvenuti li jibqghu ingunti minn issa ghas-subizzjoni.

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tal-konvenuti li biha eccepew:

1. Illi kif ser jirrizulta waqt it-trattazzjoni tal-kawza t-talbiet attrici huma infondati fil-fatt u fid-dritt stante li l-eccepjenti m'humiex responsabbli ghall-hsara li minnha qieghed jilmenta l-attur.

Rat id-dikjarazzjonijiet guramentati tal-partijiet u l-listi tax-xhieda;

Rat l-atti kollha tal-kawza;

Semghet il-provi bil-gurament;

Ikkunsidrat;

Illi permezz ta' dawn il-proceduri l-attur qed jippretendi minghand il-konvenuti s-somma ta' Lm499.38 rapprezentanti danni kagjonati f' cable ta' l-elettriku formanti parti mis-sistema konnessa ma' standby generator installat vicin l-art tal-konvenuti f' Wied Ghar Hanzir limiti ta' Hal Qormi, u li r-rotta tal-cables kienet tghaddi minn go l-istess art.

Illi l-fatti li rrizultaw sodisfacentement provati huma dawn. Il-konvenut John Baldacchino kien prezenta applikazzjoni lill-Awtorita' ta' l-Ippjanar datata 6 ta' Ottubru 1993 [numru 3903/93]¹ fejn talab permess sabiex jikkonstruwixxi

¹ Fol.69

boundary wall u jbidel l-uzu ta' l-art ghal wahda intiza ghal agrikoltura.

B' ittra datata 19 ta' Jannar 1994 l-awtorita' imsemmija prezentat consultation application ma' l-attur nomine stante li l-art in kwistjoni kienet vicin l-ajruport internazzjonali.

B'zewg ittri datati 16 ta' Frar 1994 il-konvenut John Baldacchino tramite d-difensur tieghu, interpella lil attur sabiex jaqla' u jnehhi "l-cable tal-high tension li jghaddi mill-proprjeta' tieghu.." u fit-tieni ittra l-istess konvenut iddikjara li huwa "jkun sodisfatt li f' dan l-istadju inti tindikalu fejn jghaddi l-cable tal-high tension minn fuq il-proprjeta' tieghu."² F' ittra responsiva tat-28 ta' Frar 1994 mibghuta lill-istess konvenut, l-attur nomine gie ammonit biex ma "tinterferixxix ma' dawn il-cables" u li kien ser izommu responsabbli ghal kwalunkwe hsara li setghet tigi kaggjonata minnu f' dawn il-cables.

Illi permezz ta' ittra datata 21 ta' Marzu 1994 l-attur nomine baghat l-oggezzjoni tieghu lill-Awtorita' ta' l-Ippjanar ghall-hrug ta' permess ta' zvilupp fuq l-art de quo.

Sussegwentement bejn 20 ta' Lulju u t-30 ta' Awissu 1994 saru protest gudizzjarju mill-konvenut John Baldacchino, kontro protest³ u risposta ghall-istess. Dan il-konvenut sostna li fil-15 ta' Gunju 1994 huwa kien ottjena l-permess necessarju ghall-izvilupp minnu rikjest.⁴

Fis-19 ta' Dicembru 1994 waqt li kienet qeda ssir spezzjoni ta' rutina mid-dipartiment tal-Avvjazzjoni Civili gie notat li kien qed isir zvilupp fl-art de quo proprju fuq irrotta tal-cables. Sar rapport lill-pulizija minn naha tal-attur nomine.

Sussegwentement fis-27 ta' Gunju 1995 l-ajruport irriskontra sospensjoni fl-elettriku, u l-istandby generator ma hadimx bir-rizultat li ghal xi hin l-ajruport baqa' bla

² FoI.70-71

³ Fil-kontro protest l-attur spjega li kien sar ftehim mal-awturi tal-konvenuti ghat-tqeghid tal-cables fl-art de quo, u sostna li l-konvenuti kienu jafu bl-ezistenza ta' dan il-ftehim.

⁴ Fols.74 u 77

dawl. Minn spezzjoni fuq l-art tal-konvenuti dak in-nhar stess, irrizulta li kien hemm wiehed mill-cables maqtugh u kien hemm hsara f' cable iehor. Martin Dalma, dak iz-zmien kap tat-taqsima elettrika u mekkanika mad-dipartiment tal-Avvjazzjoni Civili, fl-affidavit tieghu jghid li meta hu mar fuq il-post "sibt ragel li kien qieghed jahdem b' gaffa ftit 'il-fuq mill-cable b' evidenza cara li kien sar skavar vicin il-cable. Dan ir-ragel wara gharafu bhala Emanuel Baldacchino."⁵

Giet imsejja l-pulizija fuq il-post u fir-rapport tal-investigazzjoni li saret mill-Ispettur Paul Bond, konfermat minnu bil-gurament, dana jghid li l-konvenuti kien ammettew mieghu li l-hsara fil-cables kienet saret waqt li huma kienu qed jaghmlu xogholijiet ta' skavar dak in-nhar stess aktar kmieni filghodu. Sostnew mal-Ispettur li huma ma kienux jafu li kienu ghaddejnin cables minn dik il-parti ta' l-art ghax hadd mid-dipartiment tal-Avvjazzjoni Civili ma kien indikalhom fejn kienu l-cables. Huma sostnew li kellhom permess mill-Awtorita' ta' l-Ippjanar ghax-xogholijiet li kienu qed jaghmlu.⁶

Illi t-tesi tal-konvenuti hija fis-sens li [1] huma kellhom permess ghax-xogholijiet li kienu qed jaghmlu; [2] huma ma kienux jafu bil-presenza tal-cables in kwistjoni u fil-post fejn kienu sitwati; u [3] il-hsara ma saritx minnhom ghax huma ma kienux hemm dak in-nhar.

In propositu huma opportuni s-segwenti osservazzjonijiet.

[1] Illi mhux minnu li x-xoghol esegwit mill-konvenuti kien munit bil-permess relattiv mill-Awtorita' ta' l-Ippjanar. Anzi l-provi juru proprju l-kuntrarju⁷ li sa dak iz-zmien l-applikazzjoni tal-konvenut John Baldacchino ma kienitx ghadha definittivament processata u kienet qeda isir oppozizzjoni ghalha minn naha ta' l-attur minhabba l-cables in kwistjoni. Di fatti rrizulta li fil-11 ta' Dicembru 1997 hareg refusal fuq l-applikazzjoni fuq indikata. Jigi osservat li l-permess li l-konvenuti vvantaw tul dawn il-

⁵ Fol.65

⁶ Fol.85

⁷ Dep. Joseph Farrugia – fol.111 *et seq.*

proceduri kollha ma hu xejn hlief “Commencement Notice” mibghuta mill-konvenut John Baldacchino lill-Awtorita' ta' I-lppjanar fil-15 ta' Gunju 1994.⁸

[2] Illi mhux minnu li l-konvenuti ma kienux jafu li minn go' l-art taghhom kienu ghaddejjin cables ta' l-elettriku tal-attur. Dan jirrizulta car u manifest mill-korrispondenza skambjata bejn il-konvenuti tramite l-avukat taghhom u l-attur.

[3] Illi, ghalkemm fl-affidavit tieghu John Baldacchino, cahad li x-xoghol kien sar mill-konvenuti, il-provi kollha juru l-kuntrarju u senjatament il-fatt li l-applikazzjoni ghax-xoghol saret mill-istess Baldacchino, id-diversi ittri mibghuta minnu lill-Awtorita' ta' I-lppjanar, l-affidavit ta' Martin Dalmas li mar fuq il-post u ra lill-konvenut Emanuel Baldacchino jahdem bil-gaffa, u l-ammissjoni da parti tal-konvenuti lill-Ispettur tal-Pulizija Paul Bond li mieghu ammettew li x-xogholijiet kienu qed isiru minnhom. In fine, id-dokument intestat “Commencement Notice” prezentat mill-istess John Baldacchino mal-affidavit tieghu idghajjef it-tesi tieghu li x-xoghol ma kienx qed isir mill-konvenuti.

Illi in vista tal-konsiderazzjonijiet premissi l-Qorti hija tal-fehma li l-konvenuti ghandhom jinzammu responsabbli ghad-danni li gew kagjonati fil-cables proprjeta' ta' l-attur nomine. Il-Qorti tosserva li, ghalkemm huwa minnu li l-cables kienu fuq [ossia that] l-art tal-konvenuti, gjaldarba dawn kienu konxji tal-fatt li kien hemm dawn il-cables, huma kellhom l-obbligu li jagixxu uti bonus paterfamilias u qabel ma jibdew ix-xogholijiet kellhom jaccertaw ruhhom mill-posizzjoni preciza ta' dawn il-cables biex jigi evitat proprju dak li fil-fatt gara u cioe' li jintlaqtu l-cables waqt ix-xoghol ta' l-iskavar. Il-posizzjoni tal-konvenuti tkompli izzid fil-gravita' taghha tenut kont tal-fatt li x-xoghol kien qed jigi esegwit minghajr il-permess tal-Awtorita' ta' I-lppjanar, u tal-fatt li l-konvenuti kienu konxji tal-fatt li kien hemm oggezzjoni da parti ta' l-attur nomine ghal permess ta' zvilupp fuq din l-art. Il-konvenuti ma kienux gustifikati li

⁸ FoL128

jaghlqu ghanjehom ghal kollox, jinjoraw dawn il-fatturi u jiprocedu bix-xogholijiet. Inoltre, f' kaz li dehrilhom li d-drittijiet taghhom bhala propretarji ta' l-art kienu qed jigu menomati huma kellhom jagixxu skond u fil-parametri tal-ligi. Huma kienu mankanti f' dan ir-rigward u b' dan l-agir taghhom irrendew ruhhom responsabbli fit-termini tal-Artikoli 1031 u 1032 [1]tal-Kap.16 li jiddisponu li “kull wiehed imwiegeb ghall-hsara li tigri bi htija tieghu” u “jitqies fi htija kull min bl-eghmil tieghu ma juzax il-prudenza, id-diligenza u l-hsieb ta' missier tajjed tal-familja.”

Illi rigward id-danni pretizi l-Qorti tosserva li mill-provi rrizulta sodisfacentement provat li dawn jammontaw ghas-somma ta' Lm499.38 kif indikat dettaljatament fid-dokumenti MD16 sa MD18B⁹ Fl-affidavit tieghu Martin Dalmas ikkjarifika li “id-dipartiment ma talabx fil-kont il-labour costs fl-ammont ta' Lm255.35 ghas-sieghat fil-hin normali tax-xoghol..”¹⁰

Dan premess u kkunsidrat it-talbiet attrici huma gustifikati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jigu milqugha.

Ghal dawn il-motivi tiddecidi billi, previa rigett tal-eccezzjoni tal-konvenuti, tilqa' t-talbiet attrici kif dedotti u, filwaqt li tillikwida d-danni fl-ammont ta' erba mija disa u disghin lira maltin u tmienja u tletin centezmu [Lm499.38], tikkundanna lill-konvenuti in solidum bejniethom sabiex ihallsu din is-somma ta' Lm499.38 lill-attur bl-imghax legali mid-data tan-notifika tac-citazzjoni sad-data tal-pagament effettiv. L-ispejjez kollha jkun a kariku tal-konvenuti.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----

⁹ Fols.87- 90

¹⁰ Fol.65